

نوروفیزیولوژی سیستم دوک عضلانی Muscle Spindle پستانداران

عفت برقی^{۱*}، ابراهیم میکانیکی^۲

۱- استادیار گروه فیزیولوژی و فارماکولوژی دانشگاه علوم پزشکی بابل ۲- استادیار گروه چشم، گوش و حلق بینی دانشگاه علوم پزشکی بابل

سابقه و هدف: تجربیات انجام شده بر روی دوک عضلانی (MS) Muscle Spindle موجود در عضله سولئوس در موشهای بیهوش شده نشان داده است که، بعد از تحت تاثیر قرار دادن این عضله با محرک کشش آهسته (SS) Slow Stretch مکانیکی، MS موجود در این عضله در یک وضعیت سکون slack باقی مانده است و یا به عبارتی MS فاقد فعالیت بوده است. این حالت سکون یعنی عدم فعالیت الکترومکانیکی MS را هم چنین در MS ایزوله مشاهده نمودند و این حالت در شرایطی اتفاق افتاد که همواره دوک عضلانی تحت تاثیر حداقل تحریک فیبر های حرکتی گاما (γ) قرار داشت.

با استفاده از محرک ارتعاش (Vibration) پاسیو بر روی دوک عضلانی عضله سولئوس این حالت سکون باز هم مشاهده شد. البته در این تجربه، قبل از این که دوک عضلانی را تحت تاثیر این محرک قرار دهند، ابتدا آن را به وسیله فیبر عصبی γS فعال شده تحریک نموده و عملکرد واضحی در دوک عضلانی مشاهده گردید. اما بر خلاف تاثیر مثبت فیبر عصبی γS بر روی MS، فیبر عصبی γd قادر به ایجاد فعالیتی در دوک عضلانی نبوده است.

دوک عضلانی در وضعیت سکون هم، همواره دارای تخلیه زمینه یی (RD) Resting Discharge قابل قبولی بوده است به طوری که، هنگام تحت تاثیر قرار دادن MS با محرک SS و بخصوص با تحریک فیبر عصبی γS، RD هم چنان وجود داشته است. ولی تحریک γd اثر قابل ملاحظه یی بر روی MS-RD نداشت.

بنابراین تغییر در فعالیت MS می تواند ناشی از تحت تاثیر قرار گرفتن تغییراتی در طول عضله اسکلتی باشد. پاسخ MS در این روند وابسته به فعالیت فیبر عصبی γS بوده است. ضمناً، تحریک فیبر عصبی γS که خود به دنبال فعال شدن فیبر حسی فیبر زنجیره ای (chain fiber) موجود در MS حاصل گردیده است. بنظر می رسد که در این حلقه عصبی - عضلانی برای فعالیت فیبر کیسه یی (bag fiber) جایگاهی وجود ندارد.

واژه های کلیدی: فیبرهای MS، فیبرهای عصبی حسی و حرکتی MS، کشش آهسته SS، ارتعاش پاسیو.

مقدمه

فیبرهای عصبی حسی Sensory nerve fibers مربوط به MS مشخص و تعیین گردید (۱ و ۲). در فاصله زمانی سالهای ۱۹۵۴ تا ۱۹۸۲ در رابطه با فیبرهای حسی MS تحقیقات زیادی شد و Banks در سال ۱۹۸۲ شکل و چگونگی پراکندگی آنها را در دوک عضلانی دقیقاً تعیین نمود (۳). همچنین در باره فیبرهای تشکیل دهنده MS مشخص گردید که آنها از دو نوع فیبر یعنی فیبر دینامیک (dynamic) و فیبر استاتیک static تشکیل یافته اند و البته در زمینه عملکرد این دو نوع فیبر هنوز ابهاماتی وجود دارد که تحقیقات وسیع و دقیق تری را در آینده طلب می کند (۴-۶). درباره

در طی ۵۰ سال گذشته تحقیقات زیادی درباره عملکرد دوک عضلانی (MS) Muscle Spindle پستانداران به دلیل موقعیت حساس آن در انجام کارهای الکترومکانیکی عضلات اسکلتی انجام گرفت و پیشرفت های قابل ملاحظه ای هم در این زمینه بدست آمده است. اما هم چنان ابهاماتی درباره نحوه عملکرد سیستم MS وجود دارد که بایستی با انجام تحقیقاتی در این راستا در آینده روشن گردد. بهر حال در طول سالهای ۱۹۵۰ الی ۱۹۵۴ انواع

فیبرهای عصبی حرکتی (motor nerve fibers) یعنی انواع گاما که عصب دهی فیبرهای MS را بر عهده دارند تحقیقات وسیعی انجام گرفت و هم چنین تحقیقات گسترده‌ی هم درباره نحوه عملکرد فیبرهای موجود در MS یعنی فیبر زنجیره‌ی (chain) و فیبر کیسه‌ای (bag) انجام شده است (۶-۱۲). در سال ۱۹۸۴ Milburn مراحل تکامل MS را که به تشخیص قطعی وجود دو نوع فیبر دینامیک و استاتیک در MS منجر گردید مشخص کرد (۱۳). اما در این رابطه باید تحقیقات بیشتری انجام شود زیرا نتیجه قطعی عملکرد آنها دقیقاً مشخص نشده است.

MS بعنوان گیرنده حسی عضلات اسکلتی عمل می‌کند به طوریکه فیبر دینامیک آن را به عنوان فیبر با واکنش سریع (fast fiber) و فیبر استاتیک را فیبر با واکنش کند (slow fiber) تعیین کردند. آکسونهای حرکتی دینامیک (γ -dynamic) و استاتیک (γ -static) مسئول تحریک فیبرهای موجود در MS می‌باشند (۱۲ و ۱۴ و ۱۵). بیشتر تحقیقات بر روی فیبرهای حرکتی MS را مدیون کار پروفسور بوید Boyd پزشک و نرو فیزیولوژیست انگلیسی می‌دانند که در این زمینه فعالیت و تحقیقات بسیار زیادی داشته است که دکتر گلادن پروژه تحقیقاتی ایشان را در این زمینه ادامه داده است.

کشش آهسته (SS) Slow Stretch به عنوان تحریک مکانیکی:

تحقیقی که در دپارتمان neuroscience دانشگاه گلاسکو بر روی نحوه فعالیت فیبرهای عصبی γ با محرک مکانیکی و سپس نحوه تاثیر گذاری فیبرهای γ بر روی فیبرهای حسی MS متمرکز شده بود، نشان داد که فیبر آفرنت نوع Ia دارای فعالیت بیشتری نسبت به آفرنت II می‌باشد (۱۶ و ۱۷). به علاوه، بررسی‌ها بر روی سیستم MS نشان داد که آفرنت‌های MS با کشش مکانیکی پاسیو تحریک شده و ثبت پتانسیل‌های spike در آنها هم انجام شد (۱۷-۲۲). در ضمن مشخص گردید که خروج ایمپالسهای عصبی از این آفرنت‌ها همزمان نبوده است. احتمالاً، یکی از فاکتورهای اثر گذار در این کیفیت، می‌تواند متغیر بودن وضعیت آناتومیک آفرنت‌ها باشد. بهر حال آفرنت‌های فعال شده در اثر کشش، قادر به بروز ایمپالس‌هایی در فیبر γ d بودند و ایمپالس‌های γ d هم ثبت شد (۲۳-۲۶).

یکی از پدیده‌های ثابت شده بوسیله پروفسور بوید درباره MS این بود که فیبر γ d در پاسخ به محرک SS می‌تواند سبب

تحریک فیبرهای درون MS شود و این پدیده بنام Servo- (SC) Control نام گذاری شد و SC را برای نگهداری انقباض عضلات اسکلتی لازم و ضروری دانست (۲۷). اما این پدیده با مخالفت تعدادی از محققین مواجه گردید، چرا که آنها عقیده داشتند که سیستم دینامیکی MS قادر به تحریک شدن بوسیله محرک SS نمی‌باشد، به عبارتی، محرک SS نمی‌تواند ایمپالس‌هایی در فیبر γ d بوجود آورد که به دنبال آن تاثیر گذار بر روی انقباض عضلات اسکلتی باشد (۱۵ و ۲۸ و ۲۹).

Prochazka در سال ۱۹۸۹ در این راستا بیان کرد که سیستم دینامیکی MS همواره یک سیستم کند اثر بوده است، بنابراین این نوع محرک نمی‌تواند قادر به تحریک عضلات اسکلتی در جهت انقباض نمی‌تواند باشد. اما در مقابل محرک SS می‌تواند ایمپالس‌هایی در فیبرهای عصبی γ s بوجود آورد که آنها قادرند فیبرهای استاتیکی MS را تحریک کرده و بالاخره سبب انقباض در عضله اسکلتی گردند (۳۰). بررسی‌های قبلی نشان داد که سیستم استاتیکی MS مسئول نگهداری انقباض در عضله اسکلتی می‌باشد (۳۱). عملکرد سیستم استاتیکی MS مورد تایید بعضی از محققین بوده است، به علاوه اهمیت عملکرد سیستم MS بر روی کنترل فعالیت عضلات اسکلتی را به اندازه اهمیت فعالیت CNS برای این نوع عضلات با ارزش و مهم دانسته‌اند (۳۲ و ۳۳).

بهر حال، با توجه به بعضی از نظریات بیان شده، فرضیه اهمیت نقش سیستم دینامیکی MS در نگهداری انقباض عضلات اسکلتی کم رنگ بحساب آمد. البته بحث دقیق تری هم درباره محرک SS بر روی سیستم MS انجام شده است، بدین نحو که اگر MS بدون دخالت نرونهای Fusimotor موجود در سطح نخاع، تحت اثر محرک SS قرار گیرد، این نوع محرک قادر است فعالیت سیستم MS را به حداکثر سطح فعالیت خود برساند، اما تخلیه الکتریکی در غشاء فیبرهای MS با این میزان سطح تحریک، نامنظم می‌باشند (۲۹ و ۳۴ و ۳۵). در بررسی‌های انجام شده در همین زمینه، با محرک کشش مکانیکی بر روی سیستم MS در قسمت caudal در موشهای بیهوش شده، نتیجه این گونه بدست آمد که علیرغم تقریباً خاموش بودن فعالیت γ d، همواره این فیبر دارای حساسیتی به میزان $16 \pm 13 \mu V$ بوده است. هم چنین در ایمپالس‌های آفرنت‌ها MS وجود داشته که این خود می‌تواند وابسته به خروج منظم تخلیه الکتریکی از غشاء فیبرهای MS باشد (۲۶).

تجربیات دیگری هم در این زمینه تحقیقی بدین نحو بود که اگر قبل از وارد کردن محرک SS بر روی فیبرهای MS، ابتدا این فیبرها را بمدت دو ثانیه تحت تاثیر فیبر γd فعال شده قرار داده و سپس محرک SS را بر روی آنها وارد نمایند. پاسخ های فیبرهای MS به محرک SS تنها مختصری زودتر از هنگامی بوده که عدم تحریک فیبر γd فعال شده بر روی آنها عمل کرده اند. به عبارت دیگر، زمان تخلیه الکتریکی در فیبرهای MS تنها کمی سریعتر اتفاق افتاده بود (۳۴ و ۳۵).

حاصل این نوع تجربه در تراسه های A و B در شکل ۱ نشان داده شد. زمانی که تحریک فیبر γd بر روی MS وجود داشته تفاوت چندانی بر روی نتیجه حاصل از اثر مستقیم محرک SS حتی بدون وجود γd بر روی MS ندارد. به عبارت دیگر فیبر γd فعال شده اثر چندانی برای آماده کردن MS برای محرک SS انجام نداده است. در همین شکل در تراسه C تحریک MS ابتدا بوسیله فیبر γs فعال شده انجام شد و سپس تحت تاثیر محرک SS قرار گرفت نتیجه بدست آمده نشان داد که اولاً پاسخ MS به محرک SS سریع تر از پاسخ MS با واسطه تحریک γd بود. ثانیاً زمان باقی ماندن تغییر شکل MS طولانی تر و کاملاً دارای شکل تراسه متغیری نسبت به تراسه های A و B می باشد و به عبارت دیگر MS برای مدت طولانی تری در وضعیت فعال با محرک SS به موجب زمینه تحریکی γs باقی مانده بود (۳۶).

حساسیت به ارتعاش Vibration Sensitivity:

استفاده از محرک ارتعاش پاسیو بر روی سیستم دینامیکی MS در یافتند که این سیستم قادر است به خوبی سیستم استاتیکی MS به این نوع محرک پاسخ دهد (۳۷-۳۹). در این راستا نکته قابل توجه این است که شدت میزان ارتعاشی که قادر به فعال کردن سیستم دینامیکی MS بوده است، آیا می تواند آکسون حرکتی عضله اسکلتی را هم دیپولاریزه کند یا خیر؟ البته جواب این سوال احتیاج به تحقیق وسیعی دارد زیرا که پیچیدگی سیستم دینامیکی MS هنوز هم دارای ابهامات زیادی می باشد که باید با انجام آزمایشهای متعدد بر روی آن در آینده مشخص گردد. به هرحال حساسیت MS به محرک ارتعاش پاسیو بوسیله Morgan و Proske مورد آزمایش قرار گرفت.

شکل ۱. نشان دهنده ثبت اثر محرک کشش آهسته (SS) Slow Stretch بر روی پاسخهای دوک عضلانی (MS) می باشد. تراسه A اثر محرک SS را بر روی MS بدون دخالت اثر تحریکی فیبرهای γd و γs نشان می دهد. تراسه B اثر تحریکی فیبر γd را بر روی MS نشان می دهد که این فیبر اثر تحریکی چندانی بر روی MS جهت آماده کردن MS برای اثر گذاری با محرک SS ندارد. تراسه C ابتدا فیبر γs را بر روی MS اثر داده و سپس از محرک SS برای تحریک MS استفاده شده است. خط مورب نشان دهنده تغییر طول عضله بمیزان 5mm در مدت 2sec می باشد.

شکل ۲. ثبت شدت intensity تخلیه زمینه یی Resting Discharge (RD) به مدت sec. در دوک عضلانی Muscle Spindle (MS) را نشان میدهد. تراسه A پاسخ MS به محرک ارتعاش پاسیو، بدون دخالت فیبرهای γd و γs می باشد که همواره MS دارای RD بوده است. در تراسه B ابتدا MS تحت اثر تحریک γd قرار گرفته و سپس محرک ارتعاش پاسیو را بر روی آن اثر داده شد. در تراسه C تحریک γs توانسته اثر مثبت قابل ملاحظه یی بر میزان RD در MS بعد از وارد کردن محرک ارتعاش پاسیو داشته باشد.

$62 \pm 4/29 \mu V$ بوده و این اندازه ولتاژ برای به تحریک در آوردن سیستم دینامیکی MS یک ولتاژ قابل ملاحظه ای می باشد و عملاً این میزان ولتاژ توانسته بود آفرنت Ia را به میزان $193 \pm 5/39 \mu V$ فعال نماید (۲۶). مگر اینکه سیستم دینامیکی MS در آزمایش های انجام شده تحت تاثیر شرایط خاصی قرار داشتند که به این نوع محرک پاسخ ندادند.

نتیجه گیری

پاسخ MS در حالت سکون می تواند حاصل عملکرد فیبر γS باشد که عصب دهی سیستم استاتیکی MS را بر عهده دارد و در ضمن فیبر γd در رابطه با سیستم دینامیکی MS فعالیت می کند. محرکهای SS و ارتعاش پاسیو بر روی سیستم دینامیکی MS اثر قابل ملاحظه ای نداشتند. به طوری که ابتداً با اثر دادن فیبر γd فعال شده بر روی سیستم دینامیکی MS، γd نتوانست تاثیر مثبتی بر عملکرد محرکهای SS و ارتعاش پاسیو بر روی این سیستم ایجاد کند. همچنان این سیستم در وضعیت خاموش قرار داشت. اما در مقابل بوسیله فیبر γS فعال شده، پاسخ مثبتی برای عملکرد محرکهای SS و ارتعاش پاسیو بر روی سیستم استاتیکی MS بدست آوردند.

روند بررسی در آزمایش اول بدین ترتیب بود که، MS در وضعیت پتانسیل زمینه یی (Resting Discharge (RD قرار داشت، ابتدا با فیبر γd فعال شده آن را از این وضعیت خارج کرده، سپس MS را تحت تاثیر محرک ارتعاش پاسیو قرار دادند. در آزمایش دوم، MS که همچنان در وضعیت RD قرار داشت، مستقیماً آنرا تحت تاثیر محرک ارتعاش پاسیو قرار دادند. نتایج بدست آمده از این آزمایشها نشان داد که حتی با تحریک فیبر γd ، سیستم دینامیکی MS به محرک ارتعاش پاسیو پاسخ نداده و همچنان در وضعیت خاموش باقی می ماند، در حالی که با تحریک γS کاملاً سیستم استاتیکی MS فعال شده و به ارتعاش پاسیو پاسخ داد (شکل ۲) (۳۶ و ۴۰).

در همین رابطه Celichowski بیان کرد که سیستم استاتیکی MS حتی بدون تحت تاثیر قرار گرفتن با فیبر γS فعال شده می تواند به وسیله ارتعاش پاسیو سیستم استاتیکی MS از وضعیت RD خارج شود، به عبارتی این سیستم با این نوع محرک فعالیت قابل قبولی را نشان داد (۱۲). مسئله قابل توجه این است که چرا و چگونه سیستم دینامیکی MS حتی با تحریک فیبر γd همچنان در وضعیت خاموش باقی می ماند. در صورتی که نتیجه حاصل از آزمایشهای انجام شده در همین زمینه بر روی موش های بیهوش شده نشان دادند که فیبر γd دارای ولتاژی برابر

References

1. Burkner D. Muscle spindle discharge in response to contraction of single motor units. J Neuro Physio 1983; 49: 291-302.
2. Banks RW. Observations on the primary sensory ending of tenuissimus muscle spindles in the cat. Cell Tissue Research 1986; 246: 309-19.
3. Banks RW, Barker D, Stacey MJ. Form and distribution of sensory terminals in cat hind limb muscle spindles. Philos Trans R Soc Lond Biol Sci 1982; 299(1096): 329-64.
4. Boyd IA. The muscle spindle. J Physio 1970; 210: 23-4.
5. Boyd IA. The mammalian muscle spindle. J Physio 1971; 214: 1-2.
6. Barker D, Proske U, Stacey MJ. Morphological identification and intrafusal distribution of the endings of static fusimotor axons in the cat. J Physio 1973; 230:405-27.
7. Dickson M, Gladden MH. Dynamic and static gamma effects in tenuissimus muscle spindles. J Physio 1990; 423:73-8.

8. Emonet Denand F, Laporte, Matthews PB, Petit J. On the subdivision of static and dynamic fusimotor actions on the primary ending of the cat muscle spindle. J Physiol 1977; 268(3): 827-61.
9. Burke D. The activity of human muscle spindle endings in normal motor behavior. Inte Rev Physiol 1981; 25: 91-126.
10. Price RF, Dutia MB. Physiological properties of tandem muscle spindles in neck and hind-limb muscles. Prog Brain Res 1989; 80: 47-56.
11. Proske U, Gregory JE. Thixotropy in skeletal muscle and muscle spindles. Prog Neurobiol 1993; 41(6): 705-21.
12. Celichowski J, Emonet Denend F, Laporte Y, Petit J. Distribution of static γ axons in cat peroneus tertius spindles determined by exclusively physiological criteria. J Neurophysiol 1994; 71(2): 722-32.
13. Milburn A. Stages in development of cat muscle spindles. J Embryol Exp Morphol 1984; 82: 177-216.
14. Matthews PBC. Static and dynamic fusimotor action on the response of Ia fibers to low frequency sinusoidal stretching of widely ranging amplitude. J Physio 1977; 267:811-38.
15. Matthews PBC. Mammalian muscle receptors and their central actions. London, Arnold 1972; 45: 234-47.
16. Gladden MH. Structural features relative to the function of intrafusal muscle fibers in the cat. Prog Brain Res 1976; 44: 51-9.
17. Gladden MH, Barghi E. Background and reflex activity of γ -motoneurons supplying caudal muscle spindle in anaesthetized rats. Physiological Society 1998; 22: 118.
۱۸. برقی ع، محمدی ه. فیزیولوژی صفحه محرکه انتهایی در بیماری میاستنی گراویس. مجله دارو و درمان ۱۳۶۴؛ ۶(۲۰): ۳۶-۹.
19. Barghi E, Mohammadi H. Gamma reflex activity on caudal muscle spindle during pinna reflex, stretches and stimulated EMG in the anaesthetized. Iranian J Neurol 2001; 1(1): 56-7.
۲۰. برقی ع. فعالیت فیبرهای گاما در وضعیت استراحت و هنگام کششهای فازیکی و تونیک در دوک عضلانی دم rat. مجله علمی-پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مازندران ۱۳۷۹؛ ۱۰(۲۷): ۳۲-۹.
۲۱. برقی ع. بررسی فعالیت حلقههای گاما در دوک عضلانی و α - γ linkage در دم موش rat. مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مازندران ۱۳۸۰؛ ۱۱(۳۰): ۸-۱۵.
۲۲. برقی ع. فلوشیپ نوروفیزیولوژی دانشگاه گلاسکو. بررسی سرعت هدایت عصب حسی دوک عضلانی ناحیه Caudal در rat، دومین همایش الکترونوروفیزیولوژی اعصاب دانشگاه علوم پزشکی تبریز (با همکاری انجمن علوم اعصاب ایران) ۱۳۸۱؛ ۲: ۶۱-۲.
۲۳. برقی ع. افزایش فعالیت فیبرهای γ (گاما) در موشهای پارکینسونی، اولین کنگره پیشگیری از بیماریهای غیرواگیر. مجله پژوهشی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی ۱۳۸۱؛ ۳: ۵۵.
24. Barghi E. Norad and 5-HT effects on caudal loop activity in the anaesthetized rats. IJEM 2001; 2: 57.
25. Barghi E. The effects of pinna-reflex and dynamic stretch on spike discharges of single γ axons. IJPR 2004; 3(111): 48.
26. Barghi E. Efficacy of single pinna-reflex and dynamic stretch on the discharges of caudate muscle spindle nerves in rat, 14th International congress of neurology and clinical electrophysiology. Iranian Neurology Association 2007; 14: 48-9.

27. Boyd IA, Roberts TD. Proprioceptive discharges from stretch receptors in the cat. *J Physiol Lond* 1971; 122(1): 38-58.
28. Macefield VG, Burke D. The firing rates of human motoneurons voluntarily activated in the absence of muscle afferent feed back. *J Physiol* 1993; 471:429-43.
29. Edin BB, Vallbo AB. Stretch sensitization of muscle spindles. *J Physiol* 1988; 400: 101-11.
30. Prochazka A. Sensorimotor gain control: a basic strategy of motor system? *Prog Neurobiol* 1989; 33(4): 281-307.
31. Vallbo AB. Human muscle spindle discharge during isometric voluntary contraction. *Acta Physiol Scand* 1974; 90(2): 319-36.
32. Matthews PBC. Proprioceptors and their contribution to somatosensory mapping: complex messages require complex processing. *Can J Physiol Pharmacol* 1988; 66(4): 430-8.
33. Taylor A, Durbaba R. Mesencephalic and diencephalic areas for fusimotor control in the anaesthetized cat. *J Physiol* 1992; 446: 230-1.
34. Morgan DL, Prochazka A, Proske U. The after-effects of stretch and fusimotor stimulation on the responses of primary endings of cat muscle spindles. *J Physiol* 1984; 356: 465-77.
35. Gregory JE. Changes in size of the stretch reflex of cat and man attributed to after effects in muscle spindles. *J Neurophysiol* 1987; 58(3): 628-40.
36. Gregory JE, Mark RF, Morgan DL, Patak A, Polus B, Proske U. Effects of muscle history on the stretch reflex in cat and man. *J Physiol* 1990; 424: 93-107.
37. Goodwin GM, McCloskey DI. The contribution of muscle afferent to kinaesthesia show by vibration induced illusions of movement and by the effects of paralysing joint afferents. *Brain* 1972; 95(4): 705-48.
38. Burke D, Hagbarth KE, Lofstedt L, Wallin BG. The responses of human muscle spindle endings to vibration of non-contracting muscles. *J Physiol* 1976; 261(3): 673-93.
39. Morgan DL, Proske U, Gregory JE. Responses of primary endings of cat muscle spindles to locally applied vibration. *Exp Brain Res* 1991; 87(3): 530-6.
40. Proske U, Gregory JE, Morgan DL. Where in the muscle spindle is the resting discharge generated? *Exp Physiol* 1991; 76(5): 777-85.